

Idea *Slow* jako wyznacznik działań rewitalizacyjnych podejmowanych na obszarach miejskich

dr Eliza Farelnik

Wydział Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Metropolitalny Kongres Rewitalizacji Gdańsk,
5-6 października 2017 r.

Filozofia życia w stylu *slow*

Filozofia stawiająca
powolność
(nieśpieszność) nad
pośpiechem,
dokładność nad
powierzchnowością,
jakość nad ilością oraz
skupienie uwagi nad
rozproszeniem na
wielu elementach.

- *Slow life*
- *Slow food*
- *Slow fashion*
- *Slow design*
- *Slow travel*
- *Slow work*
- *Slow money*
- *Slow parenting*

Paradygmat idei *słow*

- **Czas** (dostrojenie wewnętrzne człowieka, własny rytm);
- **Przestrzeń** (dostrzeganie otaczającego środowiska, kreatywność);
- **Połączenia** (holistyczne ujmowanie człowieka i jego związków ze środowiskiem i otoczeniem);
- **Zrównoważony rozwój** (ocalenie spuścizny kulturowej, zrozumienie siebie i kultury);
- **Wybory moralne** (zasób wartości, konsekwencja w swoich wyborach i działaniu);
- **Przyjemność** (delektowanie się życiem, jedzeniem, przestrzenią);
- **Kultura i tradycja** (ochrona tradycji i dziedzictwa kulturowego, ale i celebrowanie tego co najlepsze w nowoczesnym świecie) [Tanti 2011].

Slow city jako koncepcja rozwoju miasta

Model *slow city* jest alternatywnym podejściem do tradycyjnie pojmowanego rozwoju gospodarczego miasta, opartego na budowaniu jego konkurencyjności w coraz bardziej zglobalizowanym świecie. W podejściu tym szczególną uwagę zwraca się na te strategie lokalnego rozwoju gospodarczego, które mają doprowadzić do zwiększenia witalności, sprawiedliwości, wyrównania szans rozwoju i trwałości społeczności lokalnej. Wprowadzenie w życie zasad *slow city* sprzyja podniesieniu jakości życia w mieście, które staje się bardziej przyjaznym miejscem do zamieszkania [Mierzejewska 2009, s. 208].

Stowarzyszenie Cittaslow – Międzynarodowa Sieć Miast Dobrego Życia

- **Sieć stanowi 236 miast z 30 państw.**
- **Certyfikacja miast kandydujących w 7 obszarach:** polityka energetyczna i środowiskowa; polityka infrastrukturalna; polityka jakości miejskiej; polityka rolna, turystyczna, rzemieślnicza; polityka gościnności, świadomości i kształcenia; integracja społeczna oraz partnerstwa.
- Oprócz **zwykłych członków**, w działalność stowarzyszenia zaangażowani mogą zostać tzw. **członkowie wspierający** oraz tzw. **przyjaciele stowarzyszenia**,
- **Organy stowarzyszenia** to: Prezes, Międzynarodowe Zgromadzenie, Międzynarodowy Komitet Koordynujący, Zarząd oraz Międzynarodowy Komitet Naukowy.

Polska Krajowa Sieć Miast Cittaslow

- **20 miast z województwa warmińsko-mazurskiego**, w tym 4 tzw. miasta założycielskie: Biskupiec, Bisztynek, Lidzbark Warmiński, Reszel oraz pozostałe: Barczewo, Bartoszyce, Dobrze Miasto, Działdowo, Gołdap, Górowo Iławeckie, Jeziorany, Lidzbark, Lubawa, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztynek, Orneta, Pasym, Ryn, Sępólno,
- **2 miasta z województwa opolskiego**: Głubczyce, Prudnik,
- **po jednym mieście z województw**: pomorskiego (Nowy Dwór Gdański), lubelskiego (Rejowiec Fabryczny), śląskiego (Kalety) i wielkopolskiego (Murowana Goślina),
- **członek wspierający** – Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- **pretendenci**: Nowy Staw (woj. pomorskie), Rzgów (woj. łódzkie), Sianów (woj. zachodnio-pomorskie).

Klasyfikacja miast członkowskich PKSMC

Liczba mieszkańców	Liczba miast	Miasta
Poniżej 5 tys.	8	Biszynek, Górowo Iławeckie, Jeziorany, Pasym, Rejowiec Fabryczny, Reszel , Ryn, Sępól
Od 5 tys. do 10 tys.	5	Barczewo , Kalety, Lidzbark, Olsztynek, Orneta
Od 10 tys. do 20 tys.	10	Biskupiec, Dobre Miasto, Głubczyce, Gołdap, Lidzbark Warmiński , Lubawa, Murowana Goślina, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Nowy Dwór Gdański
Od 20 tys. do 30 tys.	3	Bartoszyce , Działdowo , Prudnik

* **Największe miasto w grupie**, **najmniejsze miasto w grupie**.

Cele Cittaslow

- zrównoważony rozwój miasteczek miejscowe zasoby,
- poprawa jakości życia mieszkańców m.in. dzięki tworzeniu odpowiedniej infrastruktury miejskiej oraz miejsc odpoczynku i rekreacji,
- ochrona środowiska i promowanie postaw ekologicznych,
- dbałość o zabytkową tkankę miejską, odnowę i estetykę miast,
- upowszechnienie kultury gościnności, poprzez zapewnienie bogatej oferty kulturalnej i rekreacyjnej,
- promowanie lokalnych produktów, rzemiosła oraz kuchni,
- usprawnianie pracy lokalnej administracji i instytucji.

Kolegiata Świętych Apostołów Piotra i Pawła

Oranżeria Biskupa
Ignacego Krasickiego

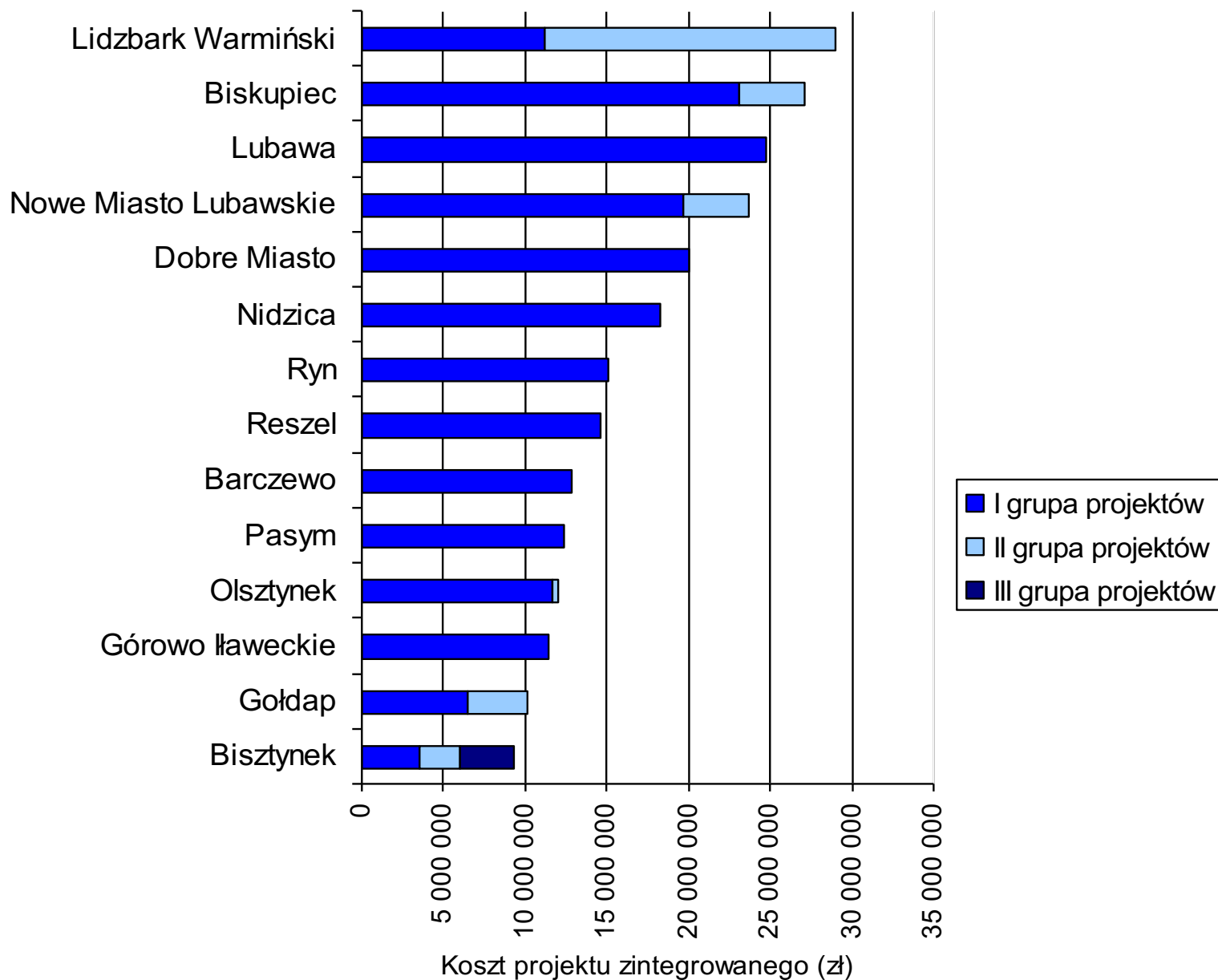

Niedziela Cittaslow w Lidzbarku Warmińskim
Zamek Biskupów Warmińskich (24.09.2017 r.)

„Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego”

- Program wdraża **Stowarzyszenie „Polskie Miasta Cittaslow”**.
- Ujęto w nim **21 zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (87 projektów) z 14 miast** (Barczewo, Biskupiec, Bisztynek, Dobre Miasto, Gołdap, Górowo Iławeckie, Lidzbark Warmiński, Lubawa, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztynek, Pasym, Reszel, Ryn).
- Na jego realizację zarezerwowano w „Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020” kwotę **51,1 mln euro**.

Zintegrowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Wybrane efekty procesu rewitalizacji sieci miast

EFEKTY PROCESU REWITALIZACJI SIECI MIAST

Dla pojedynczego miasta należącego do sieci

- Poprawa jakości życia mieszkańców i warunków działalności gospodarczej.
- Rozwój społecznych więzi terytorialnych.
- Przeciwdziałanie zjawiskom kryzysowym.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego.
- Kreowanie marki miasta i zasobów będących pochodną specyfiki gminy.

Dla grupy miast należących do sieci

- Możliwość realizacji wspólnych działań przez grupę kilku miast (sąsiedztwo).
- Rozwój partnerstw lokalnych.
- Rozwój specjalizacji grupy miast w ramach sieci (np. szlaki tematyczne).

Dla całej sieci miast

- Wzrost potencjału endogenicznego sieci.
- Rozwój relacji sieciowych między miastami.
- Rozwój sieciowego produktu turystycznego.
- Lepsza rozpoznawalność i promocja sieci.
- Wzrost znaczenia sieci jako determinanty rozwoju i konkurencyjności regionu.

Model rewitalizacji *slow city*

- Model indywidualny dla każdego miasta, ale bazujący na koncepcji rozwoju tzw. *slow city*.
- Proces rewitalizacji oparty na unikatowych, niepowtarzalnych zasobach endogenicznych małego miasta.
- Charakter i skuteczność działań rewitalizacyjnych uzależnione od poziomu znajomości i akceptacji idei *slow* wśród mieszkańców i lokalnych liderów.
- Model wykorzystujący dobre praktyki i współpracę miast sieci, a więc uzależniony od relacji jednostek w sieci oraz ich dostępu do informacji i zasobów.
- Model wzmacniający potencjał miasta rozwijającego się w duchu *slow*, ale także całej sieci Cittaslow.
- Ukierunkowanie na rozwój *slow tourism*.

Spółeczna akceptacja rewitalizacji

- Przebieg działań rewitalizacyjnych w miastach Cittaslow uzależniony jest od poziomu znajomości i akceptacji założeń filozofii *slow* oraz jej przełożenia na rozwój miasta (*slow city*).
- W większości miast PKSMC poziom wiedzy o idei *slow* i Cittaslow wśród mieszkańców i przedsiębiorców jest jeszcze ciągle dość niski, dlatego niezbędne jest podejmowanie działań, które przybliżą im tę ideę oraz pomogą dostrzec w niej szansę rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
- Celowe jest więc łączenie działań dotyczących dwóch zagadnień: budowania wiedzy i akceptacji Cittaslow oraz partycypacji lokalnej społeczności w planowaniu rewitalizacji (np. poprzez warsztaty dotyczące analizy korzyści i szans rozwoju miasta Cittaslow połączone z opracowaniem pomysłów na rewitalizację w duchu *slow*).

Szanse i zagrożenia rewitalizacji *slow city*

- Budowanie **świadomości mieszkańców i przedsiębiorców** na temat idei *slow* i modelu rozwoju *slow city*, która warunkuje przebieg działań rewitalizacyjnych, ukierunkowanych na rozwój *slow city*.
- **Współpraca miast w sieci Cittaslow** może poprawić skuteczność i efektywność ich rewitalizacji (np. dzięki wspólnemu aplikowaniu o środki z funduszy unijnych, przez kreowanie efektów mnożnikowych i sieciowych).
- Perspektywa sieci miast wzmacnia siłę efektu rewitalizacji miast w kształtowaniu **produktu turystycznego** w regionie.
- **Ryzyko umasowienia i komercjalizacji** idei *slow* – zrewitalizowane obiekty i przestrzenie mogą przyciągnąć masowego turystę, co kłóci się z ideą kameralności małych miast.
- **Ryzyko nadmiernej tematyzacji przestrzeni** (miasto-skansen).
- **Ryzyko wzrostu konkurencji** wskutek zbyt dużego zainteresowania innych miast ideą *slow*.

Slow city i inne koncepcje rozwoju miast jako wyznaczniki działań rewitalizacyjnych

- *Zrównoważona rewitalizacja* – efekty rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej.
 - *Rewitalizacja w duchu slow* – celem działań rewitalizacyjnych jest kreowanie warunków harmonijnego życia, stanowiącego alternatywę wobec wielkomiejskiego pośpiechu i postępującej globalizacji.
 - *Slow city, smart city, green city* – adaptacja i łączenie różnych koncepcji rozwoju (np. *smart slow city*, *slow green city*) jako nowy kierunek działań rewitalizacyjnych.
-

Podsumowanie (I)

- Przebieg, kierunki i efekty rewitalizacji miast Cittaslow uzależnione są od poziomu znajomości i **akceptacji idei *slow*** wśród mieszkańców, przedsiębiorców i lokalnych liderów.
- Członkostwo miast w Cittaslow i przyjęcie wspólnego modelu rozwoju *slow city* może sprzyjać wymianie doświadczeń i **współpracy** w realizacji projektów rewitalizacyjnych. Rewitalizacja zależy jednak od relacji jednostek w sieci oraz ich dostępu do informacji i zasobów.

Podsumowanie (II)

- Jednym z efektów rewitalizacji miast Cittaslow może być docelowo rozwój **sieciowego produktu turystycznego**, bazującego silnie na koncepcjach *slow food, slow life, slow design, slow tourism*.
- Rewitalizacja realizowana w miastach sieci Cittaslow może przynieść lepsze efekty jeśli optyka rozwoju pojedynczego miasta *slow* zostanie w niej zastąpiona **zintegrowanym podejściem sieciowym**, uwzględniającym potencjał wszystkich miast i możliwości płynące z rozwoju sieciowego produktu turystycznego.

Podsumowanie (III)

- Adaptacja i łączenie różnych koncepcji rozwoju w tzw. **modelach hybrydowych**, może stanowić nowy kierunek działań rewitalizacyjnych.
- Zagrożeniem dla rewitalizacji w duchu *slow* może być: **ryzyko** wzrostu konkurencji miast Cittaslow, ryzyko umasowienia i komercjalizacji idei *slow*, (ale również utraty zainteresowania nią) czy ryzyko nadmiernej tematyzacji przestrzeni miasta.

Dziękuję za uwagę

dr Eliza Farelnik
Wydział Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie
eliza.farelnik@uwm.edu.pl

Źródła

- Farelnik E., *Innowacyjność w procesie rewitalizacji obszarów miejskich*. [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i praktyce*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Red. R. Brol, A. Raszkowski, A. Sztando, Nr 391/2015, s. 137-146.
- Farelnik E., *Innovation in Urban Revitalization Programs in The Region of Warmia and Mazury*, Olsztyn Economic Journal, 10 (1/2015), s. 85-95.
- Farelnik E., Stanowicka A., *Smart City, Slow City and Smart Slow city as Development Models of Modern Cities*, Olsztyn Economic Journal, 11 (4/2016), s. 359-370.
- Mierzejewska L., *Rozwój zrównoważony miasta. Zagadnienia poznawcze i praktyczne*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2009.
- *Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow Województwa Warmińsko-Mazurskiego*, 2017.
- *Przyszłość miast, miasta przeszłości*, ThinkTank, 2013, <http://mttp.pl/pobieranie/RaportMiastoPrzyszlosci.pdf>.
- Tanti M., *Towards a Paradigm of Slow*, 2011, https://sydney.edu.au/education_social_work/coco/events/research_fest/2011/IPCMiriam.pdf
- Wilkońska A., *Slow turystyka w dużych miastach - kreowanie nieśpiesznych dzielnic*, Folia Turistica, Nr 39/2016, s. 199-218.